

FILOSOFIJOS FAKULTETAS

DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMO STUDIJOSE GAIRĖS

1. Dirbtinis intelektas Filosofijos fakulteto studijose

Šiomis dirbtinio intelekto (toliau – DI) gairėmis teikiamos rekomendacijos studentams/ėms dėl tinkamo dirbtinio intelekto naudojimo studijų metu, siekiant užtikrinti akademinės etikos ir autorystės teisinių normų laikymąsi. Gairėmis siekiama padėti studentams/ėms suprasti, kaip tinkamai pasitelkti DI įrankius atsiskaitant už studijų dalykus ir (ar) rengiant baigiamąjį darbą, nepažeidžiant bendrųjų akademinės etikos principų ir užtikrinant, kad atsiskaitymas ar baigiamasis darbas būtų laikomas studento/ės autoriniu darbu.

Studijų programos vykdymo metu pasitikima, kad studentas/ė, naudodamasi/s DI studijų procese, elgsis sąžiningai, todėl studijų metu nėra draudžiama naudotis DI. Vis dėlto, DI naudojimas atsiskaitymuose ir baigiamųjų darbų rengimo procese turėtų padėti studentui/ei generuoti idėjas kuriamam moksliniam turiniui bei ugdyti akademinio rašymo įgūdžius, o ne sukurti ir pateikti ištisinį tekstą, pažeidžiantį akademinės etikos ir autorystės teises normas. Atsižvelgiant į tai, tam tikrais aspektais DI naudojimas studijų procese yra ribojamas. DI naudojimo leidžiami aspektai ir ribojimai pateikiami šiose gairėse (1 lentelė).

Šios gairės parengtos vadovaujantis Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairėmis¹. Jose aptariama studentų atsakomybė naudojant DI, akademinės etikos ir autorystės klausimai, taip pat citavimo ir duomenų saugos aspektai. Kiekvienas/a studentas/ė turėtų su šiomis gairėmis susipažinti: https://www.old.vu.lt/site_files/SPN-54_2024_priedas.pdf

2. Bendrieji aspektai

Kaip nurodyta VU dirbtinio intelekto gairėse, siekiant užtikrinti akademinę etiką ir autorystę, DI turėtų būti naudojamas atsakingai, gerbiant asmens duomenis, užtikrinant pateikiamos informacijos teisingumą ir skaidrumą. Atsiskaitymus (pvz., esė, rašto darbus, analizes ir kt.) bei baigiamąjį darbą studentas/ė turi rengti pats/pati. Šio principo nesilaikymas laikomas galimu Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso pažeidimu, nes pažeidžiamas akademinio sąžiningumo principas.

¹ Toliau VU dirbtinio intelekto gairės. Patvirtintomis VU Senato 2024 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. SPN-54).

DI naudojimo pažeidimu taip pat laikomas kiekvienas atvejis, kai studentas akademinėje veikloje naudoja DI įrankius, tačiau šio naudojimo nedeklaruoja arba deklaracijoje nepateikia visos su DI naudojimu susijusios informacijos. Netinkamas DI naudojimo atskleidimas laikomas akademinės etikos pažeidimu.

Atsižvelgiant į tai, pateiktas darbas gali būti vertinamas neigiamai (studijų dalyko atsiskaitymų atveju) arba svarstomas studijų programos komitete ar magistrinių darbų gynimo komitete (baigiamųjų darbų rengimo ir gynimo atveju).

Kiekvienu atveju DI naudojimas rengiant studijų dalyko atsiskaitymą ar baigiamąjį darbą privalo būti atskleistas. DI naudojimą būtina aiškiai nurodyti: a) atsiskaitant studijų dalyke pagal dėstytojo nustatytus reikalavimus; b) baigiamajame darbe pateikiant DI naudojimo deklaraciją pagal nustatytą formą (1 priedas).

Lentelė 1. DI naudojimo būdai, kurie laikomi/nelaikomi pažeidimu

DI naudojimo būdai, <i>nelaikomi pažeidimu</i>	DI naudojimo būdai, <i>laikomi pažeidimu</i>
• Generuoti pirminę darbo idėją ir planuojant teksto struktūrą. • Atlikti literatūros paiešką ir atranką skirtą jos tolesniam skaitymui ir analizei. • Siekiant suprasti sąvokų, konceptų, reiškinių apibrėžimus. • Siekiant įveikti rašymo sunkumus, pasitelkiant dialogą su DI. • Verčiant santrauką į anglų kalbą (<i>baigiamojo darbo atveju</i>). • Siekiant patikrinti teksto gramatiką ir sintaksę (neprašant iš esmės perrašyti viso teksto). • Siekiant patikrinti teksto logiką ir minčių nuoseklumą (<i>neprašant iš esmės perrašyti viso teksto</i>).	• Pateikti DI sugeneruotą tekstą, vaizdą, garsą ar DI atliktą literatūros analizę kaip savo originalų darbą, nenurodant DI naudojimo. • Cituoti DI rastus literatūros šaltinius jų neperskaičius ir(ar) nepatikrinus jų kokybės ir tinkamumo rengiamam darbui. • Pateikti DI pasiūlytus, tačiau neegzistuojančius literatūros šaltinius. • Perrašyti parengtą tekstą naudojant DI, siekiant sukurti mokslinį argumentavimą, kai galutinis teksto autorius/ė nėra studentas/ė. • Pateikti DI sugeneruotas galutines išvadas kaip studento/ės autorinį darbą. • Pateikti DI sugeneruotas surinktų empirinių duomenų analizės ir interpretacijos dalis kaip studento/ės autorinį darbą (<i>aktualu atliekant empirinį tyrimą</i>).

• Siekiant tinkamai parengti naudotos literatūros sąrašą. • Konsultuojantis rengiant duomenų rinkimo instrumentą/us (<i>aktualu atliekant empirinį tyrimą</i>). • Konsultuojantis surinktų tyrimo duomenų kodavimui ir pirminių kategorijų ir temų, subkategorijų ar subtemų pateikimui (<i>aktualu atliekant empirinį tyrimą</i>).	
---	--

Šios studijų metu taikomos gairės yra bendro pobūdžio. Atkreipiame dėmesį, kad **kiekviename studijų dalyke** gali būti nustatyti papildomi reikalavimai ar apribojimai dėl DI naudojimo rengiant atsiskaitymus bei DI naudojimo deklaravimo. Todėl kiekviename studijų dalyke rekomenduojama pasitikslinti su dėstytoju/a dėl DI naudojimo ir deklaravimo reikalavimų.

Baigiamajame darbe pateikiama Dirbtinio intelekto naudojimo deklaracija pagal nustatytą formą (1 priedas). DI deklaracijoje taip pat pateikiama trumpa ataskaita apie naudotus DI įrankius, nurodant jų naudojimo tikslus, darbo dalis, kuriose jie buvo taikyti, studento/ės atliktą rezultatų patikrą (validaciją) bei pridedant išklotinę (jei taikoma). DI deklaracija pateikiama baigiamojo darbo priedų dalyje. Jei DI nebuvo naudojamas, priedas taip pat turi būti pateikiamas nurodant, kad DI nebuvo naudotas.

Studentui taip pat rekomenduojama baigiamojo darbo Diskusijos dalyje reflektuoti šiais (ir kitais papildomais) klausimais: 1) *Kaip dirbtinis intelektas padėjo rengiant baigiamąjį darbą?* 2) *Kokius iššūkius ar sunkumus kėlė dirbtinio intelekto naudojimas rengiant baigiamąjį darbą?*

Atsižvelgiant į baigiamojo darbo temą ar kitus aspektus, gali kilti specifinių DI įrankių taikymo niuansų. Tokiais atvejais rekomenduojama pasitarti su darbo vadovu/e, kaip tinkamai deklaruoti DI naudojimą baigiamajame darbe.

Generatyviniai ar kiti DI modeliai negali būti laikomi autoriais ar bendraautoriais. Todėl DI neturėtų būti nurodomas kaip teksto (pvz., atsiskaitymo, baigiamojo darbo, mokslinio straipsnio ar kitos akademinės publikacijos) ar kito kūrinio autorius ar bendraautoris. Kūrinio autoriumi gali būti tik žmogus.

3. Duomenų saugumas. Kaip nurodyta VU dirbtinio intelekto gairėse, DI įrankių naudojimas gali būti susijęs su kibernetinėmis grėsmėmis, tokiais kaip duomenų nutekimas, asmens duomenų atskleidimas, neteisingos informacijos pateikimas, ar kitomis rizikomis. Siekiant užtikrinti duomenų saugumą, į DI įrankius nerekomenduojama kelti konfidencialių duomenų ar informacijos, įskaitant (bet neapsiribojant) asmens duomenimis, kitų asmenų originaliomis idėjomis, jautrią informaciją ar dar nepaskelbtus tyrimų duomenimis. DI įrankiai negarantuoja įkeltų duomenų saugumo, todėl ši informacija gali tapti prieinama trečiosioms šalims, o tai gali lemti asmens duomenų apsaugos reikalavimų ar intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus.

Studentas/ė, atliekantis/i empirinį tyrimą ar analizuojantis/i konfidencialią ar jautrią informaciją, privalo užtikrinti, kad tokie duomenys nebūtų apdorojami DI įrankiais tam, kad nebūtų pažeisti duomenų saugumo reikalavimai.

PRIEDAS 1: DIRBTINIO INTELEKTO (DI) NAUDOJIMO DEKLARACIJA

Studentas/ė: _____

Baigiamojo darbo tema: _____

Vadovaudamasis/i „Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairėmis“, patvirtinu, kad rengdamas/a šį baigiamąjį darbą:

1. **Prisiimu atsakomybę** už viso darbe pateikto turinio kūrimą ir jo originalumą. Patvirtinu, kad generatyvinio DI įrankiai buvo naudojami tik kaip pagalbinė priemonė, o ne kaip darbo bendraautoris ar autorius.
2. **Atlikau turinio patikrą (validaciją).** Visi DI sugeneruoti faktai, nuorodos ir duomenys buvo patikrinti pirminiuose šaltiniuose.
3. **Užtikrinau duomenų saugą.** Į DI sistemas nekėliau konfidencialių tyrimo duomenų, asmens duomenų ar nepublikuotos medžiagos.
4. **Pateikiau įrodymus.** Tais atvejais, kai buvo generuojamas didesnės apimties tekstas ar turinys, visa generavimo išklotinė (transkripcija) pateikiama darbo prieduose (kaip nurodyta lentelėje žemiau).

DI įrankių naudojimo ataskaita (pildymo pavyzdys):

DI įrankis (nurodomas pavadinimas ir versija)	Naudojimo tikslas (trumpai identifikuojama, ką darėte?)	Taikymo vieta darbe (skyrius / puslapis)	Studento indėlis ir validacija (kaip pakeitėte ar patikrinote rezultatą?)	Ar pridėta išklotinė?* (Priedo Nr.)
ChatGPT-4o	Idėjų generavimas, struktūros planavimas	Įvadas, teorinė darbo dalis	<i>Paprašiau pasiūlyti darbo struktūrą. Atmečiau 3 teorinės dalies punktus kaip netinkamus, likusius pritaikiau pagal pasirinktą darbo temą ir papildžiau savo siūlymais.</i>	Priedas Nr. 2, suformuota ir pateikta užklausa DI dėl darbo struktūros pateikimo, gautas DI visos struktūros siūlymas

Elicit.org	Mokslinės literatūros paieška	Literatūros analizė	<i>DI pasiūlė 5 straipsnius. Patikrinau jų DOI duomenų bazėse, perskaičiau originalus ir įvertinau visų tinkamumą ir darbe juos analizavau.</i>	Netaikoma
Grammarly / DeepL Write	Anglų k. stiliaus ir gramatikos korekcija	Visas tekstas (Santrauka)	<i>Peržiūrėjau vertimo pasiūlymą, atmečiau tuos aspektus, kurie keitė terminų prasmę ar akademinį stilių.</i>	Netaikoma
GitHub Copilot / ChatGPT	Python kodo generavimas duomenų vizualizacijai	Duomenų analizė	<i>Sugeneruotas kodas neveikė iš karto. Ištaisiau klaidą 12 eilutėje, patikrinau, ar grafikas atitinka realius duomenis.</i>	Kodas pateiktas priede

Papildoma informacija apie DI naudojimą (jei aktualu, galite pateikti kitą aktualią informaciją apie DI naudojimą):

*** Generavimo išklotinės teikimas darbo prieduose.** Kaip nurodyta VU Dirbtinio intelekto gairėse, tais atvejais, kai darbe panaudojama dalis didesnės apimties DI generatyvinio modelio sugeneruoto atsakymo, visas sugeneruotas tekstas turi būti pateikiamas darbo prieduose. Išklotinė teikiama tais atvejais, kai DI sugeneruota didesnės apimties informacija buvo adaptuota ar iš dalies panaudota rengiamame darbe. Pavyzdžiui, DI pasiūlė visą baigiamojo darbo struktūrą, kurios dalis buvo pritaikyta arba DI sugeneravo pirminę 3 straipsnių apžvalgą, kuri vėliau buvo išplėsta, papildomai analizuota ar interpretuota (ar kitas reikšmingos apimties generuotas turinys, kuris buvo panaudotas darbo rengimui).

Jei DI įrankiai nebuvo naudojami, po baigiamojo darbo temos ir studento/ės vardo pašalinkite atitinkamus teiginius bei lentelę ir įrašykite šį sakinį: „Patvirtinu, kad rengiant baigiamąjį darbą jokie generatyviniai DI įrankiai nebuvo naudojami.“ Deklaraciją pasirašykite.

Studento/ės parašas: _____ **Data:** _____

PAREIŠKIMAS APIE DIRBTINIO INTELEKTO NAUDOJIMĄ RENGIANČIAS GAIRES

Šio dokumento 1 priedas iš dalies parengtas taikant kelių pakopų generatyvinio dirbtinio intelekto (GDI) integracijos metodą, kurį moderavo ir validavo gairių autoriai. Pirminiam duomenų rinkimui ir analizei pasitelkti „OpenAI ChatGPT“ (5.1) ir „Google Gemini 3 Pro“ įrankiai, naudojant „Deep Research“ funkcijas. Šie modeliai atliko plačią tarptautinę paiešką ir sugeneravo pirmines ataskaitas apie DI naudojimo reglamentavimą aukštojo mokslo institucijose.

Antrajame etape parengtos ataskaitos buvo pateiktos „Google Gemini“ kalbos modeliui sintezei atlikti. Modelis išanalizavo pateiktą medžiagą, pašalino pasikartojančią informaciją ir pateikė apibendrintas išvadas bei DI reglamentavimo tendencijas.

Trečiajame etape, integruojant oficialias „Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gaires“, atlikta 1 priedo teisinė ir turinio adaptacija. Remiantis susisteminta analize ir specifiniais Vilniaus universiteto reikalavimais, suformuluotas pirminis DI deklaracijos formos variantas. Galutiniame etape 1 priedas buvo gairių autorių koreguojamas, tobulinamas ir svarstomas posėdžiuose. Visą generavimo procesą prižiūrėjo, o galutinį 1 priedo variantą parengė ir patvirtino dokumento rengėjai.